

КАФЕДРА ІСТОРІЇ СВІТОВОЇ МУЗИКИ

Тенденції розвитку сучасного оперного театру

Освітній ступінь	Магістр	Магістр	1
Спеціальність	034 «Культурологія» 025 «Музичне мистецтво»	034 Культурологія Музичне мистецтво	1
Освітньо-наукова програма	«Музична культурологія» «Академічний спів»: «Оперний спів», «Камерний спів»		
Статус	Вибіркова	ECTS	3
		Годин	90
		Лекції	14
		Семінарські	14
		Самостійна робота	62
Форми контролю	Залік		

Інформація про викладача

ПІБ	Черкашина Марина Романівна Професор, доктор мистецтвознавства
Профіль викладача	ORCID 0000-0001-7576-3609
e-mail	gubaresha@ukr.net

Анотація навчальної дисципліни

Метою курсу є ознайомлення із сучасним театральним процесом, з діяльністю провідних оперних театрів світу та відомих оперних фестивалів. Акцент робиться на виявленні провідних тенденцій, які впливають на постановочну практику і визначають інтерпретаторський підхід до сценічного втілення як відомих творів класико-романтичного репертуару, так і творів, які відроджуються після забуття. Пропонується характеристика провідних постатей у галузі сучасної оперної режисури та диригентського мистецтва. У зв'язку із розширенням репертуарних меж, зверненням до забутих партитур минулих століть йдеться про функціонування вокальних голосів, серед іншого – про

сучасних контртенорів, а також про відродження амплу колоратурного меццо-сопрано та росинівського високого тенора, про виконавців белькантового репертуару.

Огляд поточного оперного репертуару починається з висвітлення проблем інтерпретації опер бароко. Як приклад наводяться сучасні постановки опер К. Монтеверді, Ф. Каваллі, Г. Ф. Генделя. Окрема лекція присвячується французькому бароковому репертуару, проблемній ситуації, яка виникає у зв'язку з поверненням на сцену творів Ж. Б. Люллі та Ж.Ф.Рамо.

Наступним кроком стає оглядом сучасних підходів до постановок класичних творів К. В. Глюка та В. А. Моцарта. Акцентується увага на відродженні у сучасному оперному репертуарі творчості Дж. Россіні. Увага приділяються сучасним постановкам творів Дж. Верді та Р. Вагнера, які складають ґрунтовну основу репертуару більшості оперних театрів світу. Стисло йдеться про інші твори популярного оперного репертуару. Останній розділ зосереджений коротких відомостях про існування у репертуарі опер ХХ століття.

Курс включає лекційні та семінарські заняття. Під час семінарів студенти знайомлять аудиторію із самостійно знайденими матеріалами, які стосуються оперних вистав, постатей провідних диригентів та режисерів, а також оперних співаків сучасності

Курсом передбачено лекційні і семінарські заняття.

1. Лекції містять в собі *виклад теоретичного матеріалу* з ілюстративним показом прикладів сучасних оперних вистав європейських і світових театрів, коментуванням запропонованих підходів до відомих творів класико-романтичного репертуару. На лекціях відтворюється узагальнена картина розвитку сучасного оперного театру, з акцентом на нових тенденціях, які характерні для загальнокультурних процесів *некласичного* й *нинішнього постнекласичного* періоду в історії культури.

2. Важливою складовою заняття є *аналіз постановочних рішень конкретного оперного твору* з підкресленням специфіки таких понять, як театральна вистава, театральна мова, новітні підходи до організації театального простору.

3. Семінари присвячуються самостійному пошуку інформації, яка стосується діяльності провідних театрів світу, постатей видатних сучасних диригентів, режисерів, співаків. Студенти виступають з підготовленими ними повідомленнями, які супроводжують знайденим ілюстративним матеріалом.

4. Студенти зобов'язані систематично протягом усього курсу виконувати програму *самостійної роботи*. *Домашні завдання* включають пошук інформації про новітні оперні постановки, підготовку повідомлень для виступів на семінарських заняттях. Такі форми роботи сприяють самостійному заглибленню у певні аспекти сучасних оперних процесів і постановочної практики провідних оперних сцен світу.

Програмні результати навчання:

ПРН 1. Розуміти специфіку та особливості реалізації культурних ідей, образів та смислів, а також критично оцінювати можливості їхньої інтеграції для розв'язання суспільно-значимих проблем.

ПРН 2. Аналізувати текстові та візуальні джерела інформації щодо культурних явищ та процесів, верифікувати інформацію у відповідності до професійних задач.

ПРН 3. Аналізувати культурні права та свободи людини, форми та механізми їхньої ідентифікації, інкультурації, культурної адаптації з врахуванням регіональної специфіки.

ПРН 4. Популяризувати професію культуролога, дотримуючись етичних принципів.

ПРН 5. Організовувати та підтримувати комунікації з органами влади, науково-дослідними установами, інформаційно-аналітичними службами, засобами масової інформації з питань культури.

ПРН 6. Вільно спілкуватись державною та іноземною мовами усно і письмово для обговорення професійних питань, презентації результатів дослідження та проектів.

ПРН 7. Оцінювати історичні здобутки та новітні досягнення культурології.

ПРН 8. Приймати ефективні рішення щодо розв'язання складних задач і практичних проблем культурного розвитку суспільства.

ПРН 9. Організовувати й управляти діяльністю закладів культури та відповідними структурними підрозділами підприємств і установ.

ПРН 11. Мати навички організації та керівництва професійним розвитком осіб та груп у галузі культури.

ПРН 12. Збирати, аналізувати та оцінювати емпіричні факти та здійснювати їх інтерпретацію у відповідності до сучасних теоретичних уявлень відповідного напрямку культурології.

ПРН 13. Планувати і виконувати наукові та прикладні дослідження у сфері культурології, генерувати та перевіряти гіпотези, збирати докази та аргументувати висновки.

Компетентності:

Інтегральна компетентність. Здатність розв'язувати складні задачі та проблеми у галузі професійної діяльності культуролога або у процесі навчання, що передбачає проведення дослідження та/або здійснення інновацій і характеризується невизначеністю умов та вимог.

Загальні:

1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.
3. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).
4. Здатність приймати обґрунтовані рішення.
6. Здатність вчитися та оволодівати сучасними знаннями.
7. Здатність до пошуку, опрацюванню та аналізу інформації з різних джерел.

Фахові:

1. Усвідомлення взаємозв'язку культурних текстів та контекстів.
2. Здатність оцінювання та аналізу інформації у процесі реалізації професійної діяльності.
4. Усвідомлення соціальної та етичної місії культуролога, а також можливостей та особливостей практичного використання культурологічного знання.
6. Здатність критично осмислювати історичні здобутки та новітні досягнення культури.
7. Здатність професійно діагностувати, прогнозувати, проектувати й моделювати культурний розвиток різних культурних регіонів, художньої та візуальної культури.
9. Здатність використовувати сучасні методи та інструменти культурології, методи аналізу даних та інформаційні технології для проведення наукових досліджень, аналізувати і презентувати результати досліджень, аргументувати висновки.

Перелік тем

Тема 1. Шляхи розвитку сучасного оперного театру. Форми існування. Репертуар. Постановочна практика. Вокальні голоси. Видатні оперні співаки сучасності у амплуа контр-тенора, колоратурного меццо-сопрано, тенора для виконання творів Россіні, сопрано і тенора для романтичного репертуару.

Тема 2. Відродження на сучасній сцені барокового репертуару К. Монтеверді. «Коронація Поппеї». Постановки творів Г.Ф.Генделя: «Рінальдо». «Роделінда, королева Лангобардії».

Тема 3. Ж.-Ф. Рамо і французька опера бароко на сучасних сценах. Сучасні інтерпретації опер Х. В. Глюка.

Тема 4. Відродження оперної спадщини Дж. Россіні.

Тема 5. Твори Р.Вагнера та Дж. Верді та їх сучасні постановочні версії.

Тема 6. Твори чеських композиторів Б. Сметани і А. Дворжака, та їх сучасні інтерпретації. Семінар: Опері Л. Яначека «Лисичка-бистроушка» та «Засіб Макропулоса».

Тема 7. Опері ХХ століття у сучасному репертуарі.

Семінари:

1. Характеристика постатей провідних оперних диригентів, режисерів і співаків сучасності у класико-романтичному репертуарі (ЙонасКауман, Клаус Флоріан Фохт, Наталі Дессей, ТоманХемпсон, Олександр Цимбалюк, БрінГерфель, Даниил Баренбойм, Айвор Болтон, Джеймс Лівайн, Зубін Мета, Кент Нагано, Каліксто Біето, Клаус Гут, Николаус Линхоф, Катарина Вагнер).
2. Опері Генделя на сучасній сцені.
3. Опері В. А. Моцарта у сучасних інтерпретаціях.
4. Опері Дж. Россіні у сучасних постановочних версіях.
5. Сучасні постановочні версії опер «Травіата» Дж. Верді і «Лоенгрін»Вагнера» Р. Вагнера.
6. Опері Л. Яначека «Лисичка-бистроушка» та «Засіб Макропулоса»

Форми та технології навчання

Лекції, семінарські заняття, презентація

Навчальні ресурси

Основні та додаткові матеріали до навчальної дисципліни надсилаються персонально електронною поштою, Viber, Messenger, Telegram.

Методи контролю

- Проведення семінарських занять;
- Проведення тематичних та модульних форм контролю;
- Підсумковий контроль (залік).

Система оцінювання

№ з/п	Контрольний захід оцінювання	Всього %
1.	Участь у обговореннях та доповнення на семінарах	20
2.	Реферат за обраною тематикою	10
3.	Презентація досліджень за обраною тематикою	10
4.	Відвідування лекцій	10
5.	Іспит	50
	Всього	100

Критерії оцінювання знань студентів

90 - 100 «А» (Відмінно):

Студент повно і глибоко розкриває зміст теоретичного матеріалу відповідно до поставленого завдання; усвідомлює зміст музикознавчих та культурологічних понять і вільно володіє спеціальною (професійною) термінологією; грамотно ілюструє твердження відповідними прикладами, власними спостереженнями; для виконання практичного завдання правильно застосовує теоретичні знання власне з предмету Тенденції розвитку сучасного оперного театру, а також з інших дисциплін гуманітарного циклу; демонструє високий рівень знань; послідовно, повно і логічно викладає теоретичний матеріал.

82 – 89 «В» (Добре):

Студент досить повно розкриває зміст теоретичного матеріалу відповідно до поставленого завдання; розуміє зміст музикознавчих та культурологічних термінів, проте не завжди точно їх використовує; теоретичні твердження правильно ілюструє прикладами із сучасного театрального життя, результатами власних спостережень; загалом правильно виконує поставлені завдання, але допускає дві-три неточності; уміє обґрунтувати власну думку; демонструє добрий рівень знань музичного матеріалу; не припускається грубих помилок у викладенні теоретичних положень;

74–81 «С» (Добре):

Студент виявляє глибоке засвоєння матеріалу, але допускає несуттєві помилки у відповідях і письмових роботах, які потребують зауваження та пояснення. Студент виконав всі запропоновані завдання на досить високому рівні, але у відповіді зустрічалися помилки.

64 – 73 «D» (Задовільно):

Студент не завжди точно розкриває зміст теоретичного матеріалу; не розуміє, або не до кінця розуміє значення спеціальних термінів, допускає помилки у їх вживанні; не повно і не завжди

правильно відповідає на поставлені питання;теоретичні положення не ілюструє конкретними прикладами, а у процесі вирішення конкретних завдань не повно використовує теоретичні знання;вирішує поставлені завдання фрагментарно; демонструє задовільний рівень знань;

60–63 «Е» (задовільно):

Студент здатний сприймати теоретичний матеріал на репродуктивному рівні; застосування знань та спеціальної термінології на практиці задовільне. Студент виконує всі запропоновані завдання, але на дуже низькому рівні.

35–59 «FX» (незадовільно):

Студент не розкриває зміст теоретичного матеріалу, допускає грубі помилки у його тлумаченні;не володіє спеціальною термінологією;не може впоратися з поставленим практичним завданням;не використовує теоретичні знання для вирішення практичних проблем;неспроможний пояснити, обґрунтувати власну думку, допускає грубі помилки у викладенні матеріалу;демонструє незадовільний рівень знань;

0–34 «F» (незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни):

Студент не розуміє основного навчального матеріалу, не здатний відтворити головні ідеї культурологічного пізнання, не володіє першоджерелами, не орієнтується у елементарних теоретичних узагальненнях.

Інклюзивне навчання

Навчальна дисципліна може викладатися для більшості студентів з особливими освітніми потребами.

Позааудиторні заняття

Передбачається у межах вивчення навчальної дисципліни участь студентів у міжнародних та вітчизняних конференціях, конкурсах творчих робіт, круглих столах тощо.

Рекомендована література

Основна література та електронні джерела інформації

- 1.Даньшина В. Б. Французька опера бароко у музичному театрі початку ХХІ століття. До проблеми сучасних постановок опер Ж. Б. Люллі та Ж. Ф. Рамо / В. Б. Даньшина // Науковий вісник Національної музичної академії України імені П. І. Чайковського. Музика у просторі сучасності : друга половина ХХ – початок ХХІ століття: [Зб. наук. статей / Ред. колегія : В. І. Рожок, А. П. Лашенко та ін.]. Київ : НМАУ ім. П. І. Чайковського, 2007. Вип. 68. –С. 190–200.
- 2.Даньшина В. Б. Сценічні втілення творів Ж.Ф.Рамо / В. Б. Даньшина // Часопис Національної музичної академії України імені П. І. Чайковського : [Зб. наук. статей / Ред. колегія : В. І. Рожок, О. В. Антонюк та ін.]. –Київ : НМАУ ім. П. І. Чайковського, 2010. Вип. 2 (7) С. 59–67.
- 3.Іванова Л., Куколь Г., Черкашина М. Історія опери. Західна Європа. ХVІІ–ХІХ століття : навч. посібник / Л. Іванова, Г. Куколь, М. Черкашина ; за ред. М. Черкашиної. К., 1998. 384 с.
- 4.Черкашина-Губаренко М. Р. Оперний театр у мінливому часопросторі / Харків Акта, 2015. 392 с.
- 5.«Трубадур» Дж.Верді, вистава Зальцбургського фестивалю, 2013 / «Трубадур» Верди. Херманис /<https://www.youtube.com/watch?v=dHKdUW3XPeo> /
/https://my.mail.ru/video/mail/gveder/77/1052.html
- 6.Журнал Opera.

Допоміжна література:

1. Доповнення до програми «Тенденції розвитку» - українські джерела-інтернет ресурси
2. А. Єфіменко. «Тангойзер» Р. Вагнера у режисурі Ромео Кастелуччі /https: zbruc.eu 24/07 2017
3. А. Єфіменко «Вагнер і сучасний живопис. «Лоенгрін» / https: zbruc.eu 30.09 2018

4. А. Єфіменко «Парсифаль» на фестивалі Баварської Staatsoper // <https://zbruc.eu> 01 10 2018

